

Turvallisuuden monet kasvot sosiaalisessa mediassa

"Sometilini on kaapattu!" - Jokainen meistä on varmasti törmännyt tähän ilmoitukseen sosiaalisessa mediassa, ja ehkäpä itsekkin joutunut kaappauksen uhriksi. Tilanne on ikävä, sillä kaapattua tiliä voidaan käyttää hämäräperäiseen toimintaan tai uhrin somekaverien huijaamiseen pelkän somehistorian menettämisen lisäksi. Kaksivaiheisen tunnistautuminen vähentää riskiä, mutta valppautta tarvitaan silti.

Kysymys sosiaalisen median turvallisuudesta on laaja. Mitä uhkia siihen liittyy, ja kuinka voimme ehkäistä niitä?

Sosiaalinen media ei ole yksityinen tila

Yksityisyyden näkökulmasta palveluiden keräämä käyttäjädata tekee sosiaalisesta mediasta turvattoman. Kaikki toimintamme mitataan ja vuosien kuluessa meistä voidaan luoda haluttaessa tarkkoja profiileita. Kun käyttäjä on tunnettu, hänen näkemänsä syöte voi sisältää tehokasta markkinointia tai vaikuttamista.

TikTokin käyttäjädatan keräämiseen ja palvelun Kiina-yhteyksiin liittyy paljon keskustelua ja spekulatioita. Epäillään, että palvelun käyttö saattaa aiheuttaa tietoturvariskin, jopa uhkan, länsimaiselle demokratialle. Kuitenkin on muistettava, että lähes kaikki palvelut keräävät tietoa meistä. Onneksi GDPR on tehnyt tietojen hyödyntämisestä vaikeampaa, mutta kenties olemme jo liian myöhässä.

Sosiaalinen media ei takaa turvallista tilaa

Sosiaalinen media ei ole turvallinen paikka. Kohtaamme siellä häirintää, yksityisyyden loukkauksia ja vihapuhetta. Algoritmit ja filtrit eivät kykene täysin kitkemään vihapuhetta ja keskustelukulttuuri monissa sosiaalisissa kysymyksissä on toksinen.

Häirintä ja vihapuhe somessa ovat päivittäinen huolenaihe. Monimuotoisuus ja inklusiivisuus hautautuvat vihapuheen alle. Käyttäjät eivät koe somealustoja turallisiksi keskusteluympäristöiksi. Vaikka some tarjoaa periaatteessa vapaan keskustelufoorumin, moni vaikenee.

Tämä koskee myös asiantuntijoita, jotka saattavat jättää kertomatta tutkimuksestaan maalittamisen ja häirinnän pelossa. Tällainen itsesensuuri kaventaa keskustelukulttuuria. Asiantuntijaorganisaatioiden tulisi varautua tilanteisiin, jossa työntekijät joutuvat maalituksen kohteeksi.

Lapset ja nuoret haavoittuvassa asemassa

Häirintä, kiusaaminen, vihapuhe, yksityisyyden loukkaukset ja identiteettivarkaudet kohdistuvat myös nuoriin. Nuorten jakamia kuvia ja videoita voidaan käyttää väärin, ja feikkitilejä luodaan kiusaamistarkoituksessa. Digitaalinen ympäristö luo painetta vertailuun, ja nuoret voivat kokea ahdistusta näennäisen täydellisten elämien vertailusta. Myös vääristynyt kehonkuva on keskustelunaiheena.

Sosiaalinen media toimii myös vakavien rikosten alustana, kuten lapsiin ja nuoriin kohdistuvassa seksuaalisessa häirinnässä ja hyväksikäytössä. Kouluterveyskyselyn (2021) mukaan yli 40 prosenttia 14-19-vuotiaista tytöistä on kokenut seksuaalista häirintää netissä. On tärkeää, että vanhemmat, kasvattajat ja muut nuorten kanssa työskentelevät aikuiset opettavat turvallisen netinkäytön periaatteita.

Valeuutiset, salaliittoteoriat ja manipulaatio yleistyvät

Sosiaalinen media on vaikuttamisen väline, jossa valeuutiset leviävät nopeasti laajalle yleisölle. Valeuutisia ja disinformaatiota voidaan käyttää tarkoituksellisesti

harhaanjohtamiseen tai väärin tietojen levittämiseen, jotta voitaisiin vaikuttaa poliittisesti tai muokata yleistä mielipidettä.

Disinformaatio pyrkii synnyttämään voimakkaita tunteita kuten vihaa, pelkoa tai innostusta, ja vaikuttamaan siten ihmisten asenteisiin ja päätöksiin.

Tekoälyn avulla voidaan tuottaa entistä laadukkaampia kuvia, ääntä ja videoita. Deepfake-videoita on jo nähty monista julkisuuden henkilöistä. Olemme jo tilanteessa, jossa emme voi täysin luottaa videoiden ja kuvien aitouteen.

Petteri Järvinen esitti X:ssä joulukuussa, että pian saattaa olla edessä tilanne, jossa huijarit kloonaavat ääntä ja soittavat lapsen nimissä vanhemmalle pyytäen rahaa. Tietoturva-asiantuntija suosittelee varautumaan tähän tilanteeseen jo nyt sopimalla perheen sisäisestä salasanasta, jota voidaan käyttää epäilyttävissä tilanteissa. Selvyiden vuoksi, salasanaa ei ehkä kannata sopia sosiaalisen median kanavalla.

Teksti: **Jarmo Röksä**, viestintäpäällikkö, Humanistinen ammattikorkeakoulu, CC-BY

Kuva: **Olga Rantalaiho**, opiskelija, kuvataidekasvatus, Aalto-yliopisto, CC-BY-NC